

UST

Umhverfisstofnun

Umhverfisstofnun Akranes, Hlíðarvegur 10, 100 Akranes

• Síðingastofnun
IS-103 Akranes Akranes

Þel-3541 591 2900

Fax: 3541 591 2010

umhverfisstofnun@ust.is

www.umhverfisstofnun.is

Akraneskaupstaður
Ólöf Guðný Valdimarsdóttir
Stíllholti 16-18
300 Akranes

22. júní 2004

Tilvísun: UST20040500169/6á

Endurskoðun aðalskipulags Akraness 1992-2012

Vísað er til erindis skipulagsfulltrúa Akraneskaupstaðar, dags 24. maí sl., þar sem fram kemur að hafin sé vinna við endurskoðun á aðalskipulagi sveitarfélagsins. Er þess óskað að Umhverfisstofnun komi skriflegum ábendingum á framfæri nú á frumstigi varðandi þau málefni sem varða stofnunina.

Umhverfisstofnun vill á þessu stigi málsins koma eftirfarandi ábendingum á framfæri.

Náttúruminjar

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt skipulagsreglugerð nr. 400/1998 skal í aðalskipulagi auðkenna og gera grein fyrir náttúruverndarsvæðum, staðsetningu þeirra og helstu einkennum, hvaða landnotkun er fyrirhuguð á svæðunum og hvaða reglur gilda á hverju þeirra um umgengni og mannvirkjagerð. Gera skal grein fyrir hvaða landnotkun er fyrirhuguð á náttúruverndarsvæðum og hvernig hún fellur að reglum sem gilda á hverju svæði fyrir sig.

Innan Akraneskaupstaðar er eitt friðlýst svæði, Blautós og Innstavogsnes, sem lýst var friðland með auglýsingu í Stjórnartíðindum B, nr. 166/1999. Skal afmarka þetta svæði sérstaklega á aðalskipulagsuppdraetti.

Samkvæmt 65. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd skal umhverfisráðherra eigi sjaldnar en á fimm ára fresti láta vinna náttúruverndaráætlun fyrir landið allt og leggja fyrir Alþingi. Ekkert þeirra svæða sem er á tillögu Umhverfisstofnunar að náttúruverndaráætlun 2004-2008 er innan Akraness.

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 38. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd þarf leyfi stofnunarinnar til framkvæmda þar sem hætta er á að spillt verði friðlýstum náttúruminum. Leita skal umsagnar og tilkynna stofnuninni um framkvæmdir þar sem hætta er á að spillt verði öðrum náttúruminum á náttúruminjaskrá. Rétt er að þetta komi fram í greinargerð með aðalskipulaginu.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að sveitarfélagið marki sér skýra stefnu í málum er varða náttúruvernd og að tekin verði frá til framtíðar þau svæði innan skipulagssvæðisins sem hafa verndargildi og eru mikilvæg á héraðs-, lands- eða heimsvísu. Mikilvægt er að tryggja vernd slíkra svæða, þ.á.m. svæða sem nýst geta til útivistar og náttúrufræðslu. Má í því sambandi m.a. benda á að svæði meðfram ám og vötnum hafa oft mikið útivistargildi. Umhverfisstofnun bendir einnig á að hafa ber í huga að heilleg strönd er náttúruverðmæti og því æskilegt að halda ströndinni eins óraskaðri og hægt er. Við skipulag byggðar og framkvæmda ætti að gæta þess að ekki verði hindrað aðgengi almennings að vatns-, ár eða sjávarbakka, sbr. lög nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Besta tryggingin fyrir vernd svæða sem hafa verndargildi er formleg friðlýsing skv. lögum nr. 44/1999 um náttúruvernd þar sem slíkt tryggir verndun þeirra til framtíðar. Ef ekki er vilji til friðlýsingar skv. lögum um náttúruvernd má í aðalskipulagi skilgreina svæði sem njóta skulu hverfisverndar vegna sögulegs, náttúrulegs eða menningarlegs gildis, án þess að um lögformlega friðun sé að ræða. Mikilvægt er að settar séu skýrar reglur um landnotkun á svæðum sem njóta hverfisverndar, sbr. skipulagsreglugerð nr. 400/1998.

Umhverfisstofnun hvetur til þess að skráðar verði náttúruminjar innan sveitarfélagsins samhliða vinnu við aðalskipulagið.

Jarðmyndanir og vistkerfi

Umhverfisstofnun vekur sérstaka athygli á 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd sem fjallar um vernd ákveðinna jarðmyndana og vistkerfa. Samkvæmt því skulu eftirtaldar jarðmyndanir og vistkerfi njóta sérstakrar verndar og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er:

- a. eldvörp, gervigígar og eldhraun,
- b. stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að stærð eða stærri,
- c. mýrar og flóar, 3 hektarar að stærð eða stærri,
- d. fossar, hverir og aðrar heitar uppsprettur, svo og hrúður og hrúðurbreiður, 100 m² að stærð eða stærri,
- e. sjávarfitjar og leirur.

Leita skal umsagnar Umhverfisstofnunar og náttúruverndarnefndar áður en veitt er framkvæmda- eða byggingarleyfi, sbr. 27. og 43. gr. skipulags- og byggingarlaga, nr. 73/1997, til framkvæmda sem hafa í för með sér röskun ofangreindra jarðmyndana og vistkerfa nema fyrir liggi aðalskipulag samþykkt eftir gildistöku laga um náttúruvernd þar sem umsögn liggur fyrir.

Umhverfisstofnun vekur athygli á að til að stofnunin geti gefið umsagnir um aðalskipulagstillögur m.t.t. þeirra jarðmyndana og vistkerfa sem taldar eru upp í 37. gr. fyrrgreindra laga verður í aðalskipulagi að gera fullnægjandi grein fyrir þeim svæðum innan viðkomandi sveitarfélags þar sem slíkar jarðmyndanir og vistkerfi er að finna. Því er nauðsynlegt að í skipulagstillögum eða þemakortum með þeim komi fram staðsetning þeirra innan skipulagssvæðisins. Að öðrum kosti verður að setja þann fyrirvara í aðalskipulagi að leita skuli umsagnar Umhverfisstofnunar um framkvæmdir þegar hætta er á að slíkum jarðmyndunum og vistkerfum verði raskað, þrátt fyrir að aðalskipulagið sé samþykkt eftir gildistöku laganna.

Rétt er að benda á að í 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd er með eldhraunum ekki eingöngu átt við hraun sem runnið hafa á sögulegum tíma. Í athugasemdum við frumvarp til laga um náttúruvernd kemur fram að útbreiddar landslagsgerðir á Íslandi sem teljast sérstakar á heimsmælikvarða eru fyrst og fremst gosmyndanir frá nútíma og síðasta hlýskeiði ísaldar. Af þeim sökum er talin ástæða til að umgangast slík landsvæði með sérstakri varúð.

Efnistaka

Umhverfisstofnun telur að gerð heildaráætlunar um núverandi og fyrirhuguð námusvæði, sbr. skipulagsreglugerð nr. 400/1998, sé mikilvægur hluti af aðalskipulagsgerð. Í aðalskipulagi skal gera grein fyrir staðsetningu og stærð efnistökusvæða og fjalla um efnistöku í samræmi við lög

nr. 44/1999 um náttúruvernd. Einnig þarf að marka á sem nákvæmastan hátt fyrir útlínum efnistökusvæða á skipulagsuppdrætti.

Umhverfisstofnun fer fram á að upplýsingar og áætlanir um efnistöku verði settar fram í aðalskipulagi í samræmi við VI. kafla laga um náttúruvernd, sem fjallar um nám jarðefna. Í því sambandi má benda á að ekki þarf að leita umsagnar stofnunarinnar um námur skv. 47. gr. fyrrgreindra laga ef fyrir liggur umsögn stofnunarinnar um námur skv. 33. gr. laganna. Til að stofnunin geti veitt fullnægjandi umsögn um nýjar námur innan sveitarfélagsins sem settar eru fram í aðalskipulagi telur stofnunin brýnt að henni berist áætlanir um efnistöku og upplýsingar um vinnslutíma og frágang þessara efnistökuastaða, í samræmi við ákvæði 48. og 49. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Vakin er athygli á að samkvæmt 47. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd er öll efnistaka á landi og af eða úr hafsbotni innan netlaga háð framkvæmdaleyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar. Eiganda eða umráðamanni eignarlands er þó heimil án leyfis minni háttar efnistaka til eigin nota nema um sé að ræða jarðmyndanir og vistkerfi sem njóta verndar skv. 37. gr. laga um náttúruvernd.

Svæði fyrir frístundabyggð

Að mati Umhverfisstofnunar er nauðsynlegt að gerð sé skýr grein fyrir frístundabyggð í aðalskipulagstillögum. Fram komi m.a. hvaða svæði eru ný og á hvaða svæðum gert er ráð fyrir stækkun núverandi frístundabyggðar.

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt skipulagsreglugerð skal í aðalskipulagi gera grein fyrir staðsetningu og stærð svæða, þéttleika byggðar og öðrum einkennum þegar byggðra og fyrirhugaðra svæða fyrir frístundabyggð, eftir því sem þurfa þykir. Gera skal grein fyrir tengslum svæðanna við samgöngur, þjónustu og opin svæði. Einnig skal gera grein fyrir áfangaskiptingu og áfangaröð, eftir því sem kostur er. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að þessar upplýsingar komi fram í greinargerð með aðalskipulaginu. Ástæðan er sú að oft er um stór svæði að ræða þar sem áformuð er mikil byggð. Þessi landnotkun getur haft í för með sér breytingar á náttúrufari og aðra umhverfisþætti, s.s. vatnsgæði. Því er mikilvægt að sem bestar upplýsingar séu fyrir hendi í aðalskipulagi svo hægt sé að fjalla um hugsanleg áhrif af völdum frístundabyggðar á umhverfið.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að við skipulagningu sumarhúsasvæða sé lögð á það áhersla að raska ekki svæðum á náttúruminjasrá eða jarðmyndunum og vistkerfum sem njóta skulu sérstakrar verndar skv. 37. gr. laga um náttúruvernd.

Skógrækt

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að í aðalskipulaginu verði gerð grein fyrir þeim svæðum sem ætluð eru undir skógrækt í samræmi við kafla 4.14.2 í skipulagsreglugerð nr. 400/1998 þar sem segir að sérstaklega skuli gera grein fyrir ræktuðum svæðum, uppgræðslusvæðum og skógræktarsvæðum innan landbúnaðarsvæða. Ef skógræktarsvæði verða ekki afmörkuð sérstaklega á aðalskipulagsuppdrætti telur stofnunin nauðsynlegt að sýna skógræktarsvæði á sérstöku þemakorti.

Að mati Umhverfisstofnunar er nauðsynlegt að sett verði fram skýr stefnumörkun varðandi skógrækt í aðalskipulaginu ef stefnt er að eflingu skógræktar innan sveitarfélagsins og að sett verði fram sérstök markmið um hvernig standa beri að skógrækt. Stofnunin telur nauðsynlegt að sett verði sértæk markmið eða skilyrði varðandi skógrækt, s.s. að skógrækt spilli ekki

kennileitum í landslagi, jarðmyndunum eða búsetumínum; þess verði gætt að planta ekki alveg niður undir vatnsbakka; ekki verði plantað í mýrlendi og þess gætt að ekki skapist hætta á þurrkun tjarna og annarra votlendissvæða; a.m.k. 30 – 50 m svæði frá vatni og votlendi verði undanskilið skógrækt.

Umhverfisstofnun telur að með gerð aðalskipulags skapist tækifæri fyrir sveitarfélagið til að marka stefnu um þennan málaflokk.

Hljóðvist

Umhverfisstofnun bendir á að við skipulag byggðar er nauðsynlegt að uppfyllt séu ákvæði reglugerðar nr. 933/1999 um hávaða. Benda má á að drög að nýrri reglugerð eru í vinnslu, en ekki er enn ljóst hvenær sú reglugerð mun taka gildi.

Úrgangur

Umhverfisstofnun bendir á að nýverið tóku gildi lög nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs og reglugerðir um brennslu, urðun og meðhöndlun úrgangs [737/2003 um meðhöndlun úrgangs, 738/20003 um urðun úrgangs og 739/2003 um brennslu úrgangs]. Enn fremur tóku nýverið gildi lög nr. 162/2003 um úrvinnslugjald.

Umhverfisstofnun bendir jafnframt á að stofnunin hefur nýverið gefið út landsáætlun um meðhöndlun úrgangs 2004-2016 í samræmi við lög nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs. Landsáætlunin er almenns eðlis og m.a. til leiðbeiningar fyrir sveitarfélög varðandi svæðisbundna áætlanagerð sem á að vera lokið fyrir 1. apríl 2005.

Þar sem mikil þróun er í málaflokknum er nauðsynlegt að umfjöllun um meðhöndlun úrgangs sé í samræmi við fyrrgreind lög og reglur og landsáætlunina.

Fráveita

Samkvæmt 20. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ skulu sveitarstjórnir gera tillögur að skilgreiningu viðtaka þar sem það á við og skal hæfni viðtaka til að taka við og eyða skólþi metin skv. skilgreiningu í fylgiskjali 2 með reglugerðinni, sjá einnig 21. og 23. gr. reglugerðarinnar. Umhverfisstofnun hvetur til þess að sveitarfélagið setji sér tímasett markmið hvað varðar mat á viðtaka fráveitu. Stofnunin telur mikilvægt að í aðalskipulagi sé gert grein fyrir söfnun, meðferð og losun skólþs og meðhöndlun seyru.

Verndun vatns

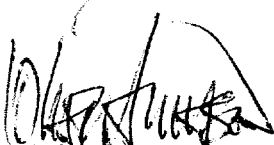
Umhverfisstofnun bendir á að við flokkun vatnsverndarsvæða ber að fylgja reglugerð nr. 536/2001, um neysluvatn, sjá og reglugerð nr. 533/2001, um breytingu á reglugerð nr. 796/1999, um varnir gegn mengun vatns.

Samkvæmt IV. kafla reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns skulu heilbrigðisnefndir flokka yfirborðsvatn og grunnvatn og skulu á skipulagsupprætti aðalskipulags koma fram langtímamarkmið. Einnig skal kortleggja svæði viðkvæm fyrir mengun og menguð svæði, sbr. 11. gr. reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns og 9. gr. reglugerðar nr. 804/1999 um varnir gegn mengun vatns af völdum köfnunarefnissambanda frá landbúnaði og öðrum atvinnurekstri. Umhverfisstofnun hvetur til þess að sett verði fram tímasett markmið varðandi það hvernig ákvæði reglugerðarinnar verði uppfyllt.

Framkvæmdir sem háðar eru mati á umhverfisáhrifum

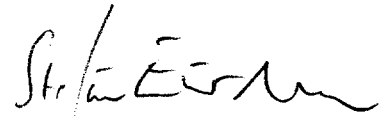
Umhverfisstofnun telur brýnt að skýrt komi fram í greinargerð hvaða framkvæmdir, sem fyrirhugaðar eru innan sveitarfélagsins samkvæmt aðalskipulagi, falla undir ákvæði laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum.

Umhverfisstofnun óskar þess að fá afrit af skipulagstillögunni til umsagnar þegar vinna við endurskoðun aðalskipulagsins er komin lengra á veg.

Olafur Arnason
Sérfræðingur

Virðingarfyllst,

Stefán Einarsson
Staðgengill forstöðumans
framkvæmda og eftirlitssviðs

Meðfylgjandi:

Afrit af auglýsingu um friðland við Blautós og Innstavogsnes í Stjórnartíðindum B.